No. 2191 | Zaterdag 2 Januari 1926. | 43ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt eiken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.-- bij vooruitbetaling.

Bureau van dit blad: St. Elisabeth's Gasthuis.
Administratie: St. Thomas-college.
DRUKKER: B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

Nieuwjaar.

Wij kunnen ons indenken, dat deze dag voor menigeen onzer lezers en lezeressen is een dag van innige ontroering. Schijnbaar gebeurt er op dezen dag niets bizonders, en toch is alles anders dan gewoonlijk. Wij zijn onder den indruk van de macht der vergankelijkheid en er gaat iets rond-om ons uit het rijk der eeuwigheid. Ons hart is ontroerd.

Het hart kan soms hard zijn als ijs, ongevoelig als metaal, onverschillig als een rukwind, die de bloemen van den stengel rukt en zich niet bekommert om het verwelken der bladeren. Maar het hart kan ook somtijds zeer gevoelig zijn, een riet door een wind heen en weer bewogen, een water dat rimpelt bij de minste koelte, en deze gevoeligheid komt het altijd uit, maar wel op sommige oogenblikken en zoo bijzonder op den dag, waarop een oud tijdperk afgesloten en een nieuw begonnen wordt. Dan wordt ons hart ontroerd.

Er zijn menschen, die zich voor dat gevoel schamen. Zooals 't voorkwam bij de oude Atheners, die, toen zij na hun nederlaag vernamen, waarbij vele mannen en jongelingen gesneuveld waren, hun droefheid niet [illegible] lieten merken.

Dat is een [illegible] schaamte, die meer voorkomt [illegible] op dezen gewichtigen dag [illegible] Dan ontmoeten wij er genoeg, die [illegible] et willen laten blijken wat er in [illegible] gemoed omgaat.

Maar er zijn er ook, die hun gevoel willen onderdrukken, die naar feestelijkheden gaan om hun verdriet te vergeten.

Wij lezen van terinpatienten te Davos. Zij hebben misschien nog een paar maanden te leven. Zij weten 't en daarom grijpt hen angst aan bij de gedachte van het naderend einde. Die angst, die vreesgevoelen zij 't meest op dezen dag en trachten hun hart door een feestroes te vergeten. Zij willen de aandoeningen van hun hart wegdansen in de danszalen. En zulke menschen worden ook veel in onze naaste nabijheid gevonden. Door die middelen trachten zij vandaag hun sombere stemming in slaap te sussen.

Maar gelukkig zijn er ook velen, die op den eersten dag van het nieuwe jaar zich laten ontroeren, die een behoefte hebben, om hun pad te overdenken en die gaarne wenschen stil te staan bij al het een zij beleefd en gedragen hebben. Zoo velen die vandaag de herinneringen aan verleden, smart en vreugde, als parelen één voor één door de vingers laten gaan.

Zij worden ontroerd als zij denken aan doorworsteld leed, aan geleden verliezen, aan volbrachten en vruchteloozen arbeid, aan ondervonden teleurstellingen, aan miskende bedoelingen, aan verborgen kwaad. Maar ook vooral worden zij ontroerd als zij gedenken datgene, wat het nieuwe jaar brengen kan; aan de zorgen die zwaar zijn; aan de krachten, die zwak zijn; aan den arbeid, die te drukkend, aan den tegenstand, die te geweldig, aan de verleiding, die te machtig is. Zij denken aan de toekomst van huis en familie, van kerk en staat, van volk en vaderland en hoe dat alles betrekking heeft met de belangen van het persoonlijk leven. Dat alles ontroert hen op dezen dag.

En 't is goed, als wij zoo ontroerd worden.

Dat stemt ons tot dankbaarheid voor het goede, dat wij genoten hebben; tot spijt over alles, waarin wij tekort geschoten zijn; tot het besluit om den last, die ons weer opgelegd wordt, aan te nemen en moedig verder te dragen.

Maar laat deze ontroering ons nooit ontmoedigen en verzwakken, ons niet doemen tot nutteloos treuren en droomen. Waarom niet?

Wij gelooven toch niet aan een triest noodlot, maar wel aan een Goddelijke Voorzienigheid.

Niets was in het afgeloopen jaar tevergeefsch — zelfs geen klacht, geen zucht, geen traan. Er is een God, die gelijk weleer ook in het nieuwe jaar de grenzen bepaalt, de levens regelt, alles naar maat en gewicht toedeelt.

Daarom moet 't vooruit-zien in het nieuwe jaar moedig zijn. Juist in een allersterkst gevoel van zwakheid beweerde de H. Paulus dit allerkordaatste woord: „Ik kan alles in Hem, die mij versterkt". Op den solieden grondslag van het Godsvertrouwen moeten wij ons levensplan bouwen; dan staat het veilig, al staat het nog zoo hoog.

De wezenlijke waarde van den Nieuwjaarsdag bestaat juist in dien moedigen vooruit-blik. Het geloof aan onze beterschap, het vertrouwen, dat dit ons zal gelukken, daarbij de frissche aanvaarding van al wat God met ons vóórheeft; zie, dat alles is kostbaar voor onze ziel, dat zijn de verhevenste oogenblikken in ons leven. En zóó de beteekenis van dezen dag begrepen, wenschen wij allen van harte

een Zalig Nieuwjaar

LESSEN UIT DE GESCHIEDENIS.

II.

De Geschiedenis der XVIIIe eeuw van ons eiland geeft ons gelegenheid ditzelfde vraagstuk nog uit een anderen gezichtshoek te bezien.

Het koloniaal archief over dat tijdvak is vrij volledig en stelt ons in staat het toenmalige politiek, godsdienstig, maatschappelijk en familieleven van dien tijd in bijzonderheden op te bouwen.

Het was de tijd van veel staatkundige beroeringen in Europa, waarvan ons eiland telkens den terugslag onderging. De kaperschepen maakten dikwijls de omringende zee onveilig. Meermalen dreigde het gevaar voor een vijandelijken aanslag op het eiland en moesten zich het bestuur en de inwoners op die gevaren voorbereid houden. Ook droogte en misoogst teisterde land en bevolking precies als tegenwoordig, doch had in die dagen veel funester gevolgen.

Behalve nog bij geheel bijzondere gebeurtenissen werd [illegible] ook bijna elk jaar, meestal in het najaar, *een dank-, vast- en bededag* door het Bestuur der Kolonie uitgeschreven.

Deze gebeurtenissen, nu: dreigende oorlog, droogte, en die dank- en boetedagen, belichten ditzelfde vraagstuk weer van een en andere zijde.

Behalve de scheepvaart was ook de landbouw in die dagen een factor van veel grooter beteekenis voor Curaçao dan in onze dagen. Alleen door de talrijke slavenbevolking was dat mogelijk. Curaçao's inwoners voedden zich toen in den regel met de producten van eigen bodem. Bij droogte en misoogst werden van de naburige kust [illegible] vensmiddelen ingevoerd.

Nu valt er over dat geheele tijdvak der XVIIIe eeuw een zeer opmerkelijk verschijnsel te constateeren. Nooit wordt er eenige voorkeur gemaakt van regen- boven putwater.

Geen enkele maal zelfs heb ik in de archiefstukken de kwestie van het drinkwater vermeld gevonden.

Terwijl er in de proclamaties, waarbij een dank-, vast- en bededag wordt uitgeschreven, — die zoo uitvoerig mogelijk, tot langdradig toe zijn — gevraagd wordt om of dank gebracht voor overvloedige regens, („vroege en spaade regens"), wordt deze altijd en uitsluitend in verband gebracht met den te veld staanden of binnengehaalden oogst, nooit met drinkwater.

Geen enkele maal, — wat men toch zeker niet verwachten zou, indien hier toentertijd regenbakken bestaan hadden — wordt er gedankt bij overvloedigen regen, dat de regenbakken weer gevuld zijn en het gebrek aan drinkwater weer heeft opgehouden. Bij nijpende droogte, (eenmaal zelfs vijf jaar achtereen (1759—1764) hoort men steeds de klacht over het gebrek aan voedsel, doch nimmer over het gebrek aan drinkwater, nooit dat de regenbakken leeg staan.

Bij dreigende oorlog en droogte wordt er steeds een verbod tot uitvoer van mais en boonen uitgevaardigd. Steeds is de noodzakelijke leeftocht (de „victualy"), de proviandeering der vertrekkende schepen hiervan uitgezonderd. Doch ook hier verneem men nimmer het geringste over beperking van den voorraad drinkwater, die voor de schepelingen werd meegegeven of dat water uit de regenbakken hiervan wordt uitgezonderd.

Hoe dit te verklaren?

Wanneer in die dagen de speculatiezucht zóóver ging, dat men zelfs in tijd van nood en gebrek met buitensporige winst mais en boonen trachtte uit te voeren, dan is er geen enkele reden om aan te nemen, waarom men dat ook niet voor de proviandeering der schepen met het regenwater zou gedaan hebben, wanneer dit in de stad in groote regenbakken werd opgespaard. Dat dus in dit uitvoerverbod ook niet het *regenwater* was opgenomen, kan alleen hierdoor verklaard worden, dat die regenbakken eenvoudig niet bestonden, en dat er in die dagen zelfs nog geen preferentie voor het regenwater bestond. Putwater daarentegen was er steeds in ruim voldoende mate verkrijgbaar. —Zelfs bij vijandelijke aanvallen op het eiland was dit het geval. Deze hadden altijd van uit de baaien aan den Zuidkant van het eiland ten Oosten of Westen van de stad plaats. Ook al vertoonde de vijand zich reeds dicht nabij de stad, en werd de toevoer van het putwater door middel van ossenkarren afgesneden, dan bleef nog het transport over het water langs het Schottegat en de haven steeds vrij. Zelfs bij den overval van de haven van Curaçao door de Engelschen op Nieuwjaarsdag 1807 zien we Gouverneur CHANGUION met zijn familie in een tentboot van zijn buitenverblijf *Bleiheim* rustig het Schottegat oversteken, ofschoon de forten reeds in de macht van den vijand waren.

Hoe uitgebreid dat transport langs dezen waterweg was, blijkt uit DNE G. B. BOSCH in zijn *Reizen in West-Indië* (A° 1829) dl. I. bl. 111, waar hij een tochtje beschrijft per pontje „langs de gansche haven met derzelver vaartuigen en het gewemel van pontjes en booten." Die beschrijving dagteekent ongeveer uit het jaar 1825.

„Vóór ons, zegt DNE BOSCH, hebben wij het binnenwater, doorgaans het *Schottegat* genaamd".... „Die kleine vaartuigjes, welke wij in de verte van verschillende kanten zien aankomen, zijn ook zoodanige pontjes, als waarin wij zitten. Deze komen van de omliggende tuinen, om groenten, vruchten, melk en andere voortbrengselen naar de stad te brengen. Er zijn ook waterkanoos onder, vaartuigen van dezelfde gedaante als deze pontjes, doch wel twee en driemaal zoo groot, welke dienen, om zoetwater uit de rondom dit lagoen liggende putten naar de stad en naar de vaartuigen in de haven te brengen."

* * *

In geen enkel archiefstuk van de XVIIIe eeuw wordt er met een woord melding gemaakt van drinkwater of regenbakken, zelfs niet er op gezinspeeld. Wij moeten dus den toenmaligen toestand uit verschillende andere gegevens trachten op te sporen. Reden waarom de lezer ons wel een kleine uitweiding, om dit wat duidelijker te maken, zal veroorloven.

In de XVIIe en de eerste helft der XVIIIe eeuw bestond de stad, *Willemstad*, bijna uitsluitend uit, wat wij tegenwoordig in engeren zin de *Punda* noemen.

Die Willemstad bestond uit het fort „Amsterdam", waar de zetel van het bestuur was gevestigd en werd verder begrensd door de haven, het Waaigat en een vestingmuur ter Noord- en Oostzijde, ter plaatse waar nu de Prinsen- en de Columbusstraat liggen en door de *Steenen Padspoort*, die stond tusschen de tegenwoordige winkelhuizen van de Heeren CARDOZE en de firma C. WINKEL & ZONEN, op het einde van de Breedestraat, juist waar deze ombuigt in de richting naar het Wilhelminapark en het Raadhuis.

De oudste huizen van de Punda, speciaal in de steegjes, zijn nagenoeg allen gebouwd met kalk en gele klinkers, die in den ouden tijd met heele ladingen, vooral als ballast, uit Holland werden aangevoerd. Men kan ze ook nu nog als plaveisel op het binnenplein van de St. Annakerk op Otrabanda zien, dat ook uit de 2e helft der XVIIIe eeuw dagtéekent.

Ik geloof niet, dat een dier oude huizen in de Punda een regenbak heeft, zeker niet een, die nog uit dien ouden tijd afkomstig is. Er was bovendien geen plaats voor. Er moest daar met de ruimte gewoekerd worden.

De geheele bevolking was achter dien vestingmuur ter zijde van het fort „Amsterdam" opeengehoopt. Dit geschiedde natuurlijk uit zelfbehoud om in geval van een vijandelijken aanslag beveiligd te zijn.

In 1673 en ook nog in 1713 was de geheele ruimte tusschen het Waaigat en de zee, van af het tegenwoordige Wilhelminapark, waar toen ongeveer het Protestantsch kerkhof lag, tot aan den berg van Pietermaai nog een open vlakte zonder huizen.

Eerst tegen het midden der XVIIIe eeuw, toen het reeds zoo lang was rustig gebleven en sedert 1713 geen vijand meer was komen opdagen, toen ook de eigenlijke Willemstad geen plaatsruimte meer bood voor huizenbouw, waagde men zich buiten dien ring van den vestingmuur en bouwde eenige huizen langs het *Steenen Pad* (dat is de tegenwoordige smalle weg, die door Pietermaai loopt) en op Scharlo en aan de Overzijde, dus aan den Westelijken oever van de haven.

Zooals blijkt uit No. 40 en 41 *Plakkaten* van 1747 stonden er in dat jaar langs het *Steenen Pad* niet meer dan 41 huizen, althans zooveel bewoners (of liever hoofden van gezinnen) worden er daar opgegeven.

Op 7 Mei 1753 (zie *Publicaties* 1753 No. 39) verscheen er echter een verbod op last van den Gouverneur „om voortaan, aan de Overzijde dezer haven, aan de Noordzijde van het Waaigat, (Scharlo) en op 't *Steenen Pad* eenige nieuwe huyzen te bouwen op poene van dadelijke afbreking, nog die aldaar reeds staan hoger op te trecken als dezelven tegenwoordig sijn."

De motieven voor dit verbod houden verband met een aanval, die er in die dagen op 't eiland gevreesd werd en dat de vijand, langs die zijden eventueel naar de stad oprukkend, zich gemakkelijk achter en in de huizen verdekt kon opstellen.

Al die huizen nu werden in dien tijd en ook nog minstens gedurende de eerste 25 jaren van de XIXe eeuw uitsluitend gebouwd van klipsteenen, die men in de buurt op de bergen verspreid vond, maar meer speciaal van *zeesteenen*, die door de slaven langs de kust uit zee werden opgevischt. Dat kan men opmerken wanneer oude huizen worden afgebroken. Ook de geheele toren van de St. Annakerk (behalve de bovenste trans van 1902) is van zeesteenen gebouwd tusschen de jaren 1809 en 1816. Zelfs de forten aan beide zijden der haven zijn voor het grootste deel van *zeesteenen* opgebouwd tusschen de jaren 1827 en 1831.

Ten bewijze diene Dné. BOSCH dl. I bl. 106 „Deze Forteres (het Riffort) is sedert het begin van 1827 gebouwd en wel geheel van zeesteen, behalve de hoeken, die van gezaagde bergsteen zijn." en op bladz. 115: „de ontzettende hoeveelheid steen, waaruit alleen de 200 Nederl. ellen lange kustbaterij (langs de zee beoosten van het Waterfort) is samengesteld, die allengs tot één lighaam verharden zal, omdat dezelve uit *zeesteen*, kalk en *tras*. gemaakt is, verbaast ons." Ook M. D. TEENSTRA. *De Nederl. West-Indische Eilanden* dl. 1 bl. 46 bevestigt dit: „Dit Fort (Riffort) is van zeesteen (een soort koraalrif) en de hoeken van gezaagde bergsteenen opgetrokken." Deze bergsteenen werden „van den uitspringenden hoek dezes bergs" (achter *Motet*) gekapt, zooals blijkt uit Teenstra I bl. 72: „Het was op dezen hoek, *Hak- en Zaaglust* genoemd, dat men in 1827, bij het bouwen der fortificatiën, de steenen liet springen en zagen."

Beide schrijvers weten dat van eigen aanschouwen. Want Dné BOSCH kwam in 1816 op Curaçao als predikant en bleef er tot 1836. TEENSTRA bezocht ons eiland in de jaren 1828 en 1829 en voor de tweede maal in 1833 en 1834.

Men zal wel begrijpen, dat het lang geen gemakkelijk werk was geregeld voor huizenbouw aan de noodige hoeveelheid zeesteenen te komen.

Allerlei slinksche middelen werden daarbij te baat genomen.

Men brak zelfs des nachts den muur af rondom het Protestantsche kerkhof, (ter plaatse van het Raadhuis en een gedeelte van het Wilhelminapark) om de steenen er van te rooven en herhaaldelijk verschenen er proclamaties van den Gouverneur om dat te verbieden.

Toen bij den verschrikkelijken orkaan van 17 October 1817 door het geweld der golven aan de Overzijde aan de Kreek (het Rifwater) en elders een dam van zeesteenen als een tweede rif was opgeworpen, werden reeds een paar dagen later deze steenen in menigte door de slaven weggehaald, zoodat reeds den 21 October d. a. v. de Engelsche Gouverneur een streng verbod uitvaardigde op 200 pesos boete die steenen daar weg te kapen, „omdat dit bij een latere storm van groote nadeelige gevolgen kon zijn". Die steenen dam zou later als een borstwering kunnen dienen tegen het woest geweld der golven.

Toch is er van dien dam geen spoor meer overgebleven.

Na deze lange uitweiding mogen we veilig de conclusie trekken, dat de forten, juist omdat ze met *tras* gebouwd zijn, zulk een sterk bouwwerk zijn, dat nog niets door verwering of inwerking van het zeewater geleden heeft, terwijl de particuliere huizen van dien tijd, die ook van zeesteenen zijn opgetrokken, weinig teekenen van hechtheid en zeer veel van bouwvalligheid vertoonen. Dné. BOSCH I bl. 121 geeft er de reden van op: „De huizen zijn over het geheele land van klip en zeesteen gebouwd, waardoor dikke en *evenwel onsterke* muren ontstaan, dewijl de steenen onregelmatig zijn, en *met klei en slechts een weinig kalk* samen gevoegd worden."

Klei en zeesteenen vormen nooit een goed samenhangend geheel en het behoeft geen verder betoog, dat het nooit een geschikt bouwmateriaal kan leveren om er *sterke* en *groote* regenbakken van te maken, omdat zij, zelfs bij een goede cementbepleistering, wel nimmer den druk van het water zouden kunnen weerstaan. Om die redenen gelooven wij dat de eerste regenbakken, die hier op bescheiden schaal gebouwd zijn, meer uit kalk en Hollandsche klinkers zullen zijn opgetrokken.

Voor het allereerst vinden we uitdrukkelijk melding gemaakt van regenbakken in het werkje, getiteld: „*Beschrijving van het eiland Curaçao* enz. *door een Inwoner van dat eiland*. Dat boekje verscheen in 1819 te Haarlem en die anonieme inwoner was G. G. VAN PADDENBURG, landsonderwijzer: „De middeldivisie ligt grootendeels rondom de baai (Schottegat) Noord- en Oostwaarts van de stad en is in drie districten verdeeld, waarvan ieder een wijk- of districtmeester heeft. Deze afdeeling bestaat uit verscheidene, niet groote, maar welbeplante tuinen of plantaadjen, de meesten van goede waterputten voorzien, vanwaar het water, vooral uit die welke aan de baai liggen, naar de stad vervoerd wordt; iets dat zeer noodig is, het meeste bij droogte, daar het zeewater brak *en het aantal regenbakken (op) verre na niet toereikend is.* De schepen nemen ook van daar water in. De voornaamsten, die dit leveren, zijn *Brakkesmid, Asciento, Valentijn en Martin*." (bladz. 26)

Iets méér weet zijn reeds bovengenoemde tijdgenoot DNE G. B. BOSCH omstreeks 1825 er van te vertellen: „De daken (der woonhuizen) zijn schuins en met pannen bedekt om den regen op te vangen en langs gemetselde goten in bakken te brengen. Hierdoor vergadert men het water, dat in helderheid, zuiverheid en smakelijkheid voor het beste welwater niet behoeft onder te doen, meer dan een jaar lang."

Allicht zal men geneigd zijn deze woorden te overschatten. Men moet ze naast het citaat leggen van DNE VAN DISSEL uit het jaar 1867, dus 40 jaar later: „Het is te bejammeren", zegt deze, „dat bij vele woningen, kleine *zoowel als groote*, voor geen regenbakken gezorgd is.... Indien de inwoners alleen an de regenbakken hun water moesten hebben, zag het er treurig uit è *omdat er zoo weinig zijn* èn omdat, al waren er méér, ja, al had elke woning er een, het water dat zij opleveren, toch niet genoegzaam zou zijn, vooral als het lang droog is, om in de behoefte te voorzien".

Als er [illegible]s in 1867 nog zoo weinig huizen me[illegible] een regenbak waren, moeten er in 1825 zeker nog veel minder geweest zijn. Bovendien zegt v. DISSEL vrij duidelijk, dat die bakjes voor langdurige droogte geen voldoende voorraad water konden bevatten. Men vergete niet dat, bij de begrippen van dien tijd, het geheel en al uitgesloten was, dat ook de huisslaven van dit regenwater mochten gebruik maken.

Leest men het citaat van Dné BOSCH zeer aandachtig, dan schijnt het meer den zin te hebben, dat het regenwater in die bakken „*meer dan een jaar lang*" kon bewaard blijven zonder te bederven.

Doch wij hebben nog een beter antwoord van Dné. BOSCH zelf in reserve.

Op het einde van datzelfde deel I, bladz. 372 zegt hij, dat op Curaçao slechte en goede regenjaren gewoonlijk afwisselen en vervolgt dan:

„Thans echter scheen het, dat de wetten der natuur zich met de gebeurtenissen der tijds vereenigden om de armoede van dit eiland te voltooien. Vijf jaren van misgewas van 1820 tot 1825, volgden op elkander." Zoodat we veilig mogen aannemen, dat terzelfder tijd, dat BOSCH schreef dat men in de bakken „het water.... meer dan een jaar lang vergadert," die bakken al minstens 3 of 4 jaar geen druppel water meer bevatten.

Een laatste bewijs, dat die regenbakjes van geringen omvang waren blijkt hieruit, dat geen enkele schrijver de geringste zinspeling maakt, dat dit regenwater ook *verkocht*. werd. Het putwater deed gewoonlijk 3 tot 5 cts. per emmer. Er was volop gelegenheid geweest ook de duurte van het regenwater op te geven. Zelfs in 1867 nog zegt van Dissel niets of dat water ook zooals het putwater verkocht werd.

Het gebruik van regenwater op de plantages zullen wij maar stilzwijgend overbijgaan. Veel landhuizen hebben zelfs nu nog geen regenbak of ze zijn er eerst in later tijd bijgebouwd.

Het is wel merkwaardig, dat ook het landhuis van HATO *ook nu nog* niet eens regenbak heeft. Minstens mogen dus aannemen, dat het water uit de bronnen van *Hato* eeuwen lang door de eigenaars is gedronken en dat zij er zich zeer wèl bij bevonden hebben. Maar de plantage Hato, zijn bronnen en water zullen we nog afzonderlijk van historische zijde belichten.

Nieuw plan van Watervoorziening.

Reeds voor ongeveer 20 jaar geleden hebben wij in dit blad de wonderbare verrichtingen van den vermaarden landraad van Uslar in Duitschland verhaald, die met een wichelroede gewapend verborgen waterader in den grond aanwees, en die op verlangen van den Keizer zelfs naar Duitsch Zuid-West Afrika ging om in dat dorre droge land water op te sporen.

Voor wichelroede (tooverstaf) gebruikte men een takje van een berkenboom of hazelstruik, in den nieuweren tijd ook een gewoon ijzerdraad of aluminiumstaafje in gaffelvorm.

Men hield dat takje of staafje recht vooruit, de beide uiteinden ervan met de handen vastklemmend, die stevig tegen de borst gedrukt zijn.

Zoodra men boven een verborgen waterader kwam, sloeg de boogvorm van het takje plotseling, soms onder hevig zenuwtrekken der handen, benedenwaarts.

Reeds van uit de middeleeuwen dagteekent het werken met de wichelroede, maar was toen vermengd met veel bijgeloovige praktijken, zoodat men er weinig of geen geloof aan hechtte.

In lateren tijd echter zijn er velen opgestaan, die deze kunst machtig waren, waarbij alle bedrog was uitgesloten, zoodat men getracht heeft op natuurlijke wijze die geheimzinnige kracht te verklaren, ofschoon men er nog niet bevredigend in geslaagd is.

In Holland heeft sedert eenigen tijd iemand als bij toeval ontdekt, dat hij eveneens over die geheimzinnige kracht, om met succes de wichelroede te hanteeren, beschikt.

Het volgende verhaal maakt dit duidelijk:

De heer W. van 't Spijker, een hotelhouder in Diepenveen bij Deventer, Overijsel, heeft bij toeval ontdekt, dat hij de gave bezit, met wichelroede de wateraders in den grond op te sporen. Herhaaldelijk heeft hij, op de meest uiteenloopende grondsoorten, de plaatsen aangewezen, waar goed zuiver water was te vinden op betrekkelijk geringe diepte, ook daar waar de gesteldheid van den bodem een goede waterwinning zeer in den weg stond.

De gemeente Diepenveen en particulieren in deze omgeving gaven hem opdrachten, die met goeden uitslag werden volvoerd.

Op plaatsen, waar noch door het slaan van pompen, noch door herhaalde diepboringen goed water was te krijgen, wees de heer Van 't Spijker goede waterbronnen aan. Zoo had hij de vorige maand wederom de voldoening, dat op een villa-terrein in Gorsel, *„het Koerhuis"*, waar het water door vermenging met oer (ijzerhoudende aarde) steeds bruin was, hoewel men op onderscheidene plaatsen had geboord, uit geringe diepte uitnemend bruikbaar water te vinden, dat in groote hoeveelheid te voorschijn kon worden gehaald. Het was zeer helder. De heer Van 't Spijker had met groote zekerheid de plaats van boring en het dan te verkrijgen succes aangewezen en voorspeld. Men begrijpt de verrassing der opdrachtgevers!

Wat denken onze lezers hiervan? Men heeft de watervoorziening van onze stad al zoo van alle kanten bekeken en besproken, maar nog niet van dezen kant.

Zoo'n proef is niet kostbaar. Als 't Gouvernement dien Heer van 't Spijker vrije overtocht geeft en een flinke premie voor elke bron met goed drinkbaar water, die hij aanwijst en ook werkelijk gevonden wordt, dan hebben wij niet de kosten van *mislukte* proeven te betalen en wij komen overal in de buitendistricten aan goed drinkbaar water, en misschien ook voor de stad wel in het bezit van een goede *prise d'eau* van een waterleiding, waarvan het water ook aan de veeleischende stadsche fijnproevers bevrediging schenkt.

Wij hopen er meer van te hooren.

Berichten uit de Kolonie.

Mgr. van Roosmalen.

Donderdag namiddag vertrok van hier per S.S. *Stuyvesant* Z.D.H. Mgr. Th. A. L. M. van Roosmalen, Apost. Vicaris van Suriname, die de vorige week per SS. *Prins der Nederlanden* hier aankwam.

Met groote dankbaarheid herinneren zich de paters, fraters en zusters onzer Missie, hoe gastvrij zij vroeger, toen de Hollandsche booten nog alleen via Suriname hier aankwamen, door den bisschop, geestelijkheid enz. te Paramaribo ontvangen werden. Zelden of nooit komt een der geestelijken van Suriname op Curaçao, zoodat nu de Apost. Vicaris zelf van Suriname met zijn secretaris hier passeerden, het een uitgezochte gelegenheid was die dankbaarheid te toonen. Mgr. Vuylsteke heeft al het mogelijke gedaan om zijn hoogen gast alles, wat er interessants op Curaçao bestaat, te laten zien zoowel op kerkelijk als stoffelijk gebied.

Mgr. v. Roosmalen heeft de dagen van zijn verblijf op ons eiland nuttig besteed en alles in oogenschouw genomen. En dat bezoek is voor Z.D.H. heel leerzaam geweest en zal voor hem onvergetelijk blijven. Wij wenschen Z.D.H. een voorspoedige reis en behouden aankomst in het Moederland.

Vaartwel.

Met het SS. *Stuyvesant* vertrokken Donderdag namiddag naar Holland:

Kapitein de Ridder, sinds Mei van het vorig jaar garnizoenscommandant alhier, die na een drie maanden verlof in Nederland, de reis zal voortzetten naar Nederl. Oost-Indië

— de Heer H. W. van Ockenburg, sedert bijna drie jaren bedrijfsleider van de *C. P. I. M.*, die benoemd is aan het hoofdkantoor van de *Bataafsche Petrol. My* te 's Hage.

Beide Heeren hebben zich hier in de korte jaren een grooten kring van vrienden verworven, die hun vertrek levendig betreuren.

— Met het SS *Alkmaar* vertrokken dien dag naar het Moederland de Eerw. Soeur Ma. Wulfrana van de Congregatie van Roosendaal, die op Curaçao den 16 Juni 1881 aankwam en sinds dien dag, dus ruim 44 jaar lang hier *onafgebroken* in de Missie, in *Welgelegen*, op Bonaire, op Curaçao op de buitendistricten en de laatste jaren in het Weeshuis van Habaai en in het St. Martinusgesticht werkzaam was. God vergelde haar het overvloedig goede wat zij hier in de scholen der Missie verricht heeft en schenke haar nog vele jaren een welverdiende rust.

Met Soeur Wulfrana vertrekt ook de Eerw. Beatrice, wegens voortdurende ziekte in de laatste jaren, in de hoop spoedig in Holland haar gezondheid terug te bekomen. Sœur Beatrice was sedert 18 Juni 1904, dus reeds ruim 21 jaar in de Missie werkzaam en heeft op de Playa van Bonaire en als hoofd der armenschool van het St. Martinusgesticht en Pietermaai zeer veel verdienstеn voor het onderwijs verworven. Reden waarom wij het ten zeerste betreuren dat zoo'n superieure kracht thans voor de Missie verloren gaat. Wij hopen dat zij spoedig herstelle en weer op Curaçao terugkeere. Daarom tot weerziens.

Een oud bekende.

Kapitein Bierman, Garnizoenskommandant in Suriname, heeft wederom verlenging van detacheering verkregen tot 1 Januari 1927.

Aanrijding.

Dinsdag morgen is op de Roode Weg een vrouw door een auto aangereden.

Met gebroken arm en andere lichtere kwetsuren werd ze in het St. Elisabeth's Gasthuis ter verpleging opgenomen.

De chauffeur is aangehouden.

Het stoomyacht „Casiana."

Het Amerikaansche stoomyacht *Casiana* bezocht den 16 Dec. Aruba. Aan boord daarvan bevonden zich de volgende Heeren: Kolonel Robert W. Steward, Directeur van de *Standard Oil Cy.* van Indiana; F. H. Wickelt, President van de *Pan American Petr.*, Edward R. Finker, Directeur van het Uitvoerend Comité der *Chase Securities Co.*; Dr. J. Kelly Stone, de geoloog S. S. Price, Sir James F. Currie, de bankier D. T. Ingling, H. Ch. Bretschneider, L. Pennington, P. H. Harwood en Samuel W. Chambers.

Denzelfden avond van hun aankomst ten 7 uur boden zij aan boord een souper aan, waarbij ook de Heeren gezaghebber J. F. Quast, Bertran J. Croes Vice-Consul van Venezuela en R. Rodger Superintendent van de *The Lago Oil Co.* en Vice-Consul van Engeland waren uitgenoodigd.

Den 20 December vertrok de *Casiana* naar Curaçao, Puerto Cabello en La Guayra.

Moord.

Op den eersten Kerstdag Vrijdagavond ongeveer 10 uur is er in een der kleine huisjes op den berg van Scharloo een moord gepleegd op een vrouw van slechte zeden. De vermoedelijke moordenaar, vroeger wegens dronkenschap bij herhaling als chauffeur ontslagen, was in den laatsten tijd varensgezel. Naar men zegt verkeerde hij, zoowel als het slachtoffer, onder den invloed van sterken drank. Bij een twist, schijnt hij haar bij de haren gegrepen en over den grond gesleept te hebben en toen verscheidene messteken toegebracht te hebben. Aan den rechtervoet had de vrouw een lange diepe wonde die blijkbaar met veel geweld was toegebracht. Een steek, oogenschijnlijk met een dolkmes toegebracht, had haar het hart doorboord, waardoor de dood onmiddelijk gevolgd is.

De moordenaar, die eerst gevlucht was, is in den nacht opgespoord en gevangen genomen. Bij confrontatie met het lijk beweerde hij haar slechts een paar flinke meppen gegeven te hebben.

Onze hoofdwegen.

Vorige week is ook de geheele weg van Pietermaai, van af het Wilhelminapark tot aan het Concordiaplein klaar gekomen en nu over de geheele lengte geasphalteerd. Het is eén prachtige verbetering, waarvoor wij het Departement van Openb. Werken alle hulde brengen. Wij hopen, dat ook dit jaar weer eenige straten voor asphalteering in aanmerking zullen komen.

Zóó alleen zullen wij van onze stofplaag bevrijd worden.

De IJsfabriek.

De nieuwe ijsfabriek is geheel voltooid en reeds eenige dagen in werking en voldoet uitstekend. Er is nu overvloed van ijs in elke gewenschte hoeveelheid verkrijgbaar.

Zoo langzaam aan vinden op Curaçao ook op technisch gebied alle moderne uitvindingen en verbeteringen toepassing.

Curaçao vooruit!

Struisvogelpark.

Met den vooruitgang van Curaçao, op het toenemende vreemdelingenbezoek neemt ook het Struisvogelpark *Albertine* voordurend in bloei toe. Op den dag dat de toeristenboot *Arcadian* onze haven aandeed, werd die plantage *Choloma* bezocht door 70 auto's. En dat er onder die talrijke toeristen vele koopers van de prachtige struisveeren waren, laat zich begrijpen. De Heer Lens is nu van plan een groote zaal bij te bouwen, waar al de veeren, waaiers, roosjes, sterren van struisveeren in de prachtigste kleuren en variaties ten toon gesteld worden.

Veel succès.

Caracasbaai.

Maandagavond is de *eerste* stoomboot op Caracasbaai bij het moederschip van de C. P. I. M. stookolie gaan bunkeren. Het was een cargaboot van de *New-Zealand Shipping Co.* Voorloopig zullen de passagiersbooten van deze lijn, ter wille van de vele toeristen aan boord, nog bij de *Isla* gaan bunkeren.

SS. Belgium Maru.

De Japansche stoomboot *Belgium Maru*, die den 11n dezer maand in de Samanabaai van Santo Domingo aan den grond voer, is door de *Willet* van de bergingsmaatschappij *Merritt Chapman & Scott Corporation* vlot gemaakt. Dit is dezelfde maatschappij, die ook de beide tankbooten *Juanita* en *Marsella* van de C. S. M. van de rotsen aan de kust van Venezuela los trok.

Officieële berichten.

Den tijd. agent van politie 2e klasse alhier, H. Trip, is op zijn verzoek, eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

Aan den Heer J. H. Perret Gentil Lz., Gezaghebber van Bonaire, is tot verder herstel van gezondheid, drie weken binnenlandsch verlof verleend.

Aan den hoofd in het laboratorium van den Openbaren Gezondheidsdienst W. Domacasé, is wegens langdurigen onafgebroken dienst, vijf weken binnenlandsch verlof verleend.

De onderwijzeres derde klasse Mej. S. A. M. Neuman is tijdelijk overgeplaatst van de Wilhelminaschool naar de Emmaschool.

De heer J. C. de Ridder, is op zijn verzoek, eervol ontheven van het lidmaatschap van de commissie van beheer van de Gouvernements-boekerij en — leeszaal en de Bioscoopcommissie alhier, onder dankbetuiging voor de als zoodanig bewezen diensten; de heer A. F. Borren benoemd tot lid van de commissie van beheer van de Gouvernements-boekerij en — leeszaal alhier; en de heer Mr. P. J. J. van den Biesen benoemd tot lid van de Bio scoopcommissie.

Nieuwe posttarieven

van kracht sedert 1 Januari 1926.

Groot formaat **Prijs 15 cent.**

Welkom.

Met het SS. *Van Rensselaer* zijn Dinsdag avond van Holland aangekomen de Eerw. Zusters Dominicanessen, Emilia, (die voor ruim een jaar geleden wegens ziekte naar Holland vertrok). Zr. Maria Emilia (Mejuff. Enny Pourrier van Rincon Bonaire) en Zr. Honorata, allen bestemd voor Aruba. De vierde Zuster, die verwacht werd met bestemming voor St. Martin werd, 14 dagen vóór het vertrek uit Holland, ziek en moest daar achterblijven.

Ontvangen

van de firma S. E. L. Maduro & Sons de bekende maandkalender met een foto van het kantoorgebouw dier firma.

— van den Heer J. W. M. Brandao, agent verschillende brochuurtjes over de verzekering op het leven enz bij de *Sun Life Assurance Cy* van Canada.

— van de firma C. Winkel & Zonen een maandkalender met wereldkaart, reclame voor het meel, merk *„Gold Medal"* van *Washburn Crosby Cy.* te New-York.

De West-Indische Gids.

Inhoud van aflevering December 1925:

Munt- en geldmoeilijkheden op Curaçao vóór honderd jaar, door Mr. B. de Gaay Fortman.

Over den kleinen landbouw in Suriname, door J. A. Liems.

De neger en zijn cultuurgeschiedenis, door C. van Drimmelen.

Grafiek van de bevolking van Suriname naar leeftijd en Sekse.

Bibliographie.

Drukke Scheepvaart.

Uit betrouwbare bron vernamen wij, dat Donderdag, de laatste dag van het jaar 1925, onze haven **24** stoombooten zijn binnengekomen en uitgevaren. Een drukke dag voor onzen loodsdienst.

Gewond.

In den Nieuwsjaarsnacht van Vrijdag op Zaterdag 3 uur werd in het St. Elisabeth's Gasthuis ter verpleging opgenomen een Colombiaansche werkman, wien met een dolkmes een wond midden op de borst was toegebracht, welke steek, bij nader onderzoek door Dr. Kummer, tot in de lever was doorgedrongen.

— Gisteren Nieuwjaarsdag werd 's namiddags een Coriaan, werkzaam op de Isla, daar binnengebracht, volslagen dronken met een gapende wond op het hoofd, bij een vechtpartij opgeloopen.

Veiligheids- en volksgezondsheidhoekjes.

Geneeskundig onderzoek vóór het Huwelijk voorkomt:

Berouw bij den *vader*,
Gevaar voor de *moeder*,
Leed bij de *kinderen*.

Vereen. t. bev. v. G. O. v. h. H.

— *Verstandig* handelt de jonge vrouw, die in het huwelijk treedt, na zich geneeskundig te hebben doen onderzoeken: zij voorkomt daarmede gevaar voor zich en haar kind!

— *Indien* het meer bekend was, hoeveel leed en lijden er zou te voorkomen zijn, indien schijnbaar half genezen kwalen vóór hei huwelijk *geheel* werden genezen, zou het geneeskundig onderzoek vóór het huwelijk meer als een *gewone, verstandige zaak* worden beschouwd.

Dr, J. Schoemaker.

Wielrijders!

Rechts houden is plicht; ½ voldoen aan dezen plicht door zooveel mogelijk langs het rechter trottoir te rijden.

Alleen *links inhalen* is geoorloofd en veilig.

Rijd een hoek naar *Links* in een *grooten* boog; die naar *rechts* in een kleinen. Snijd nimmer „het hoekje af".

Op een kruispunt heeft rechts voorrang.

Verkeerspolitie, Den Haag.

ALLERLEI.

De „cilinder antenne": een prachtoplossing.

Het plaatsen van een antenne levert voor menigen radio-amateur groote moeilijkheden op. In de eerste plaats komt het vaak voor dat toestemming van den huiseigenaar geweigerd wordt, wat heelemaal niet te verwonderen is, wanneer men ziet hoe slordig sommige antennes op de daken vastgemaakt zijn. Een andere moeilijkheid is de ligging van het huis, waardoor het soms onmogelijk is een eenigszins behoorlijke antenne te plaatsen.

De heer Reinhard, te Scheveningen, die niet in de gelegenheid was een draad-antenne te monteeren, is nu op het volgende idee gekomen, meldt de H. Ct. Hij construeerde een eenvoudigen cylinder van zink en plaatste dezen goed geïsoleerd en zoo hoog mogelijk aan het raamkozijn. De cylinder is 25 cM. hoog en 30 cM. in doorsnee. Onder en boven zit een kruisstuk, dat in het midden door verbonden wordt. Het geheel wordt stevig gesoldeerd, terwijl de draad, welke naar het toestel gaat in het midden van den cylinder vastgemaakt moet worden. Voor de kruisstukken is gegalvaniseerd draad van pl. m. 3 mM. dikte gebruikt.

Het resultaat, dat de heer Reinhard met deze antenne bereikt, was uitstekend. De verschillende stations komen veel sterker door dan bij een draad-antenne en luchtstoringen zijn bijna niet merkbaar. Aan dit model antenne zijn verder nog enkele voordeelen verbonden: minder gevaar voor blikseminslag, geen klimpartijen en geen ontsierende antennes op de daken.

Wij twijfelen er niet aan of vele radioamateurs zullen de antenne van den heer Reinhard eens probeeren, daar zij eenvoudig, niet kostbaar en uiterst gemakkelijk aan te brengen is. Vele slordige antennes zullen dan door dit systeem verdwijnen.

Nog zij er op gewezen, dat de invoerdraad in het hart van den cylinder bevestigd moet werden. De ontvangst is dan veel beter, dan wanneer men den draad onder aan het kruisstuk vastmaakt.

De cylinder-antenne kan overal bevestigd worden, maar het beste natuurlijk zoo hoog mogelijk.

Radiotelefonie op korte golf.

Prof. Esau, te Jena, heeft, naar hij mededegedeeld heeft, 'n uitvinding gedaan, waardoor het mogelijk is voor de radiotelephonie 'n golflengte te gebruiken van slechts 2 M. Hij verklaart voor Kerstmis a. s. in staat te zullen zijn draadlooze gesprekken te voeren met Amerika.

Hij maakt bij zijn zender gebruik van een nieuw soort antenne ter controle van de richting. De 2 M-golven gebruiken het aardoppervlak als transmissie-medium en de proeven hebben uitgewezen dat zij niet gestoord worden.

De taak van den journalist.

Steeds is hij aan uur en minuut gebonden, aan bijna eindeloos en voortdurend aangroeiende zaken, *waar voor hij belangstelling moet hebben of hij wil of niet* en daarbij voortdurend blootstaande aan de kritiek van duizenden, die op hun gemak één klein onderdeeltje van zijn werk kunnen bekijken.

Maar zóó moeilijk als sommige Amerikaansche collega's hebben wij 't toch nog niet.

Uit New-York wordt aan de *„N. R. Ct."* geschreven:

Het is voor de Amerikaansche journalisten, die de zomermaanden in de onmiddellijke nabijheid van president Coolidge hebben moeten doorbrengen, geen gemakkelijke tijd. Inderdaad het is een heel moeilijke tijd. Het Amerikaansche publiek is gewend, geregeld over zijn President te lezen en te hooren. Welvaart of tegenspoed, regen of zonneschijn, zomer winter.... een zekere hoeveelheid „Presidential news" moeten de kranten bevatten. Iedere Amerikaansche krant van beteekenis heeft niet alleen een of meer correspondenten, die over de President en niets anders dan over den President schrijven; wel te verstaan: over den President in de volste beteekenis van het woord, en dus over hem persoonlijk en ook over den President in verband met de politiek, wat uit den aard der zaak een der belangrijkste kanten is, waarvan men hem nemen kan, omdat de President der Vereenigde Staten aan het hoofd staat van de partij welke hij vertegenwoordigt. Maar de journalisten die om en bij Swampscott hokken, het plaatsje waar de President en zijn vrouw de zomermaanden doorbrengen, hebben niet alleen het publiek te bevredigen, maar bovendien en vooral de redacteuren van hun diverse bladen, en degenen die de kosten voor het zeer dure zomerverblijf te verstrekken hebben. President Coolidge geeft niet de stof op, dat den journalisten dienen kan: hij houdt niet van wandelen, niet van zwemmen, niet van paardrijden, niet van golfspelen, niet van zeilen, niet van roeien, niet van hardloopen, niet van tennissen, niet van tuinarbeid, niet van picknicken, niet van biljart spelen, niet van hooien en ander veldwerk (wat men uit alle verleden jaar op zijn vaders farm genomen foto's niet zoo zeggen zou.) Voegt men hier nog bij dat president Coolidge, niet niet drinkt, niet voor zijn genoegen of ontspanning leest, dan is het zeker niet te verwonderen, dat het arme Amerikaansche publiek al heel weinig van belang te lezen gekregen heeft, en dat de nog meer te beklagen Amerikaansche journalisten uit arren moede de boomen zijn gaan tellen, die om het presidentieele zomerverblijf staan, en het aantal visschen dat er in een van de dicht bij het buitengoed gelegen vijvers zwemmen, om toch eenige stof te hebben, waarmede ze hun kolommen vullen konden.

BUITENLAND.

Italie.

ROME, 20 Nov. De Senaat behandelde de wet inzake de geheime vereenigingen. Mussolini wees de critieken van de hand, welke Italië als alleenstaand willen voorstellen.

De Senaat heeft de wet tegen de geheime vereenigingen, welke voornamelijk gericht is tegen de vrijmetselarij, met 208 tegen 6 stemmen en 21 onthoudingen aangenomen.

Bij de later gehouden geheime stemming stemden 182 voor en 10 tegen de wet.

Bij de debatten over de wet verklaarde de meerderheid der sprekers zich openlijk voor de wet, doch een minderheid becritiseerde haar scherp als een schending van de fundamenteele rechten van het Italiaansche volk. Verscheidene sprekers, die de wet goedkeurden, vonden evenwel verkeerd, dat zij gold voor alle regeeringsambtenaren en dat verplichtend was gesteld, op te geven of men vroeger tot een geheime vereeniging heeft behoord.

Groot opzien verwekten de mededeelingen van generaal Zupelli en maarschalk Diaz, die spraken van gevallen uit hun ervaring van beinvloeding door de vrijmetselarij van het leger. Generaal Zupelli vertelde een geval van den oorlog in Tripolis, toen een commandant verplicht was een luitenant te straffen, doch dit niet doen kon, omdat de lagere (in militaire rang) in de vrijmetselarij een hoogeren rang bekleedde dan hij. Maarschalk Diaz vertelde, dat toen hij opperbevelhebber was van het Italiaansche leger in den oorlog, hij verscheidene malen voorstellen der vrijmetselarij heeft ontvangen om propaganda in het leger te mogen voeren.

Na deze twee redevoeringen stond de aanneming der wet vast.

De laatste spreker was Mussolini, die er aan herinnerde, dat hij en het fascisme steeds tegen de vrijmetselarij zijn geweest.

De vrijmetselaars worden niet gerecruteerd — zeide Mussolini — uit de arbeidersklasse of de bourgeoisie, doch uit de bureaucraten en hoogere ambtenaren. Daaruit blijkt, dat het de bedoeling is voordeelen te behalen.

Sprekende over de vrees, door eenige Senatoren te kennen gegeven, dat de strijd tegen de vrijmetselarij Italië zou isoleeren in de beschaafde wereld, zeide Mussolini: „Terwijl deze vergadering hier bijeenkomt, bereiden 900 bankiers in de Vereenigde Staten namens 110 millioen inwoners van Amerika een Italiaansche leening van honderd millioen dollar voor. Naties, die geïsoleerd staan in de beschaafde wereld, zullen niemand vinden, die bereid zijn haar honderd millioen dollars te leenen."

Terwijl de Senaat opstond en Mussolini toejuichte, besloot Mussolini: „Een nieuwe periode in de Italiaansche geschiedenis begint. Keurt deze wet goed. U zult een voorbeeld van patriotisme geven en het land een grooten dienst bewijzen.

Trein-, Post- en Telegraafverkeer in het H. Jaar.

De Italiaansche autoriteiten publiceeren eenige gegevens over het spoorwegverkeer in de negen reeds verloopen maanden van het Anno Santo.

Tot nu toe zijn er 261 extra-treinen te Rome binnengeloopen. Daarvan waren er o. a. 18 met Spaansche pelgrims en 24 met Fransche, 41 met Duitsche, 2 met Nederlandsche, 5 met Belgische, 8 met Engelsche, 4 met Oostenrijksche, 6 met Hongaarsche, 6 met Poolsche, 4 met Amerikaansche en 4 met Tsecho-Slowaksche bedevaartgangers.

Verder liepen er 185 extra-treinen ter vervoer van pelgrims naar de verschillende heiligdommen van Italië: 78 treinen naar Assisië, 71 naar Padua, 18 naar Valle di Pompeji en 18 naar Lorete.

Bij dit uitgebreide verkeer komt nog het omvangrijke vervoer van poststukken, die momenteel uit 122.000 stuks brieven en postkaarten per dag bestaat. Het gewicht aan drukwerken bedraagt 1200 K.G. per dag.

Van Januari tot September zijn er 6 millioen telegrammen méér verzonden dan verleden jaar.

Een „bedelhond".

„Roy", de aan alle reizigers van het Euston-station te Londen welbekende „bedelhond" die 7 jaar lang voor verschillende liefdadige doeleinden meestal in verband staande met tehuizen of inrichtingen voor ziek en oud spoorwegpersoneel, de reizigers aanblafte om een kleine gave, is onlangs aan ouderdomszwakte gestorven.

Het dier heeft in dien tijd bijna 40.000 gulden, voornamelijk in stuivers en halve stuiversstukken, in zijn mandje bijeengebracht.

De kampioen-rooker van Engeland.

De dokken van Londen gaan er prat op dat zij den kampioenrooker van Engeland in hun midden hebben. Voor alleszins behoorlijke porties, tot een ton per dag, gaat hij allerminst uit den weg en kwade gevolgen in keel, maag of hart zoekt men bij den kampioen vergeefs.

Hij rookt alles, deze kampioen. En het blijft hem onverschillig of zijn dagelijks rantsoen bestaat uit een millioen sigaretten, een karrevracht Havana's of een ton shag.

Acht voet diep is zijn pijpekop en door een schoorsteen van veertig voet hoogte dampt hij in blauwe en grauwe wolken de rook de lucht in, boven Victoria Dok uit.

De „Koningspijp" heet hij in z'n beste momenten, maar meer famliaar noemt men hem de kiln (oven) zoo vertelt een *Daily Chronicle*-reporter, en het is zijn taak om onder het wakend oog van een douaneambtenaar alle slechte of onverkoopbare tabak, sigaren en sigaretten, te vernietigen en op die manier eigenaren, die met dat zaakje in hun maag zaten, in het genot van den betaalden accijns te stellen.

Is het niet jammer? Dag in dag uit blaast hij de grijze dampen de lucht in van tabak, die, ware zij geurig en smakelijk, een waarde zou vertegenwoordigen van *f* 12000. Den eenen dag wordt „Koningspijp" gevoed met 400.000 Russische sigaretten, mondstuk en al. De eigenaar van de sigaretten, die voor dit goed geen markt kon vinden, krijgt van elk pond *f* 4.90 terug, die hij heeft betaald, toen zij hem toelachten als een schoone toekomstbelofte.....

De warmte, op die manier door de Koningspijp geproduceerd, wordt weer gebruikt om de tabak in de groote magazijnen sneller te drogen. In die opslagplaatsen ligt altijd wel zoo'n 30.000 tot 35.000 ton tabak en de Koningspijp kan er zeker van zijn dat zij er haar rechtmatig aandeel van krijgt. Als de Virginia, in reusachtige kisten van een halve ton, zichzelf inwendig verteert en haar eigen geur en smaak verbrandt, brengt de Koningspijp redding.

Altijd ook betalen de douane-ambtenaren de *f* 4.90 terug voor elk pond, dat de Koningspijp verslindt, want *f* 4.90 betaalt de importeur voor elk pondje „grondstof", dat Engeland binnenkomt. Voor de aristocratische Dubec, die een souvereign per pond moet opbrengen en voor den rommel, ergens van de Oriënt vandaan, die misschien drie stuivers zal opbrengen als insectenpoeder. Als er in de opslagplaatsen van de douane voor veertig millioen pond ligt, is dat voor twaalf millioen pond aan tabakswaarden en voor acht-en-twintig millioen aan accijns.

Of de Engelschen ook een dure pijp rooken....